[א]מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל: **גמ'** [א]אמר רבי אבינא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב [ב]בשר החופה את רוב גובהה של עטרה: ואם היה בעל בשר וכו': אמר שמואל קטן המסורבל בבשר רואין אותו כ"ז שמתקשה ונראה מהול אינו צריך למול ואם לאו צריך למול במתניתא תנא [ג]רשב"ג אומר [ג]קטן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה ואינו נראה מהול צריך למולו ואם לאו אינו צריך למולו מאי בינייהו איכא בינייהו נראה ואינו נראה: מל ולא פרע: ת"ר [ג][ד]המל אומר אקב"ו על המילה אבי הבן אומר אקב"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו העומדים (א) אומרים כשם שנכנס לברית כך יכנס לתורה לחופה ולמע"ט והמברך אומר אשר קידש ידיד מבטן חוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קדש על כן בשכר זאת אל חי חלקנו (ב) צוה[ד] להציל ידידות שארינו משחת למען בריתו אשר שם בבשרנו בא"י כורת הברית [ה]המל את הגרים אומר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אקב"ו על המילה והמברך אומר אקב"ו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאילמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר [1]אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי בא"י כורת הברית [ו]המל את העבדים אומר אקב"ו על המילה והמברך אומר אקב"ו למול את העבדים ולהטיף מהם דם ברית [ה]שאילמלא דם ברית חוקות שמים וארץ לא נתקיימו שנאמ' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי בא"י כורת הברית:

הדרן עלך רבי אליעזר דמילה

רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת בי"ט ונותנין לתלויה בשבת וחכ"א [ז]אין תולין את המשמרת בי"ט ואין נותנין לתלויה בשבת אבל נותנין לתלויה ביו"ט: **גמ'** השתא ר"א אוסופי אהל עראי לא מוספינן למיעבד לכתחלה שרי מאי היא דתנן [ו]פקק החלון ר"א אומר בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכ"א בין כך ובין כך פוקקין בו ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ז]הכל מודים שאין עושין אהל עראי בתחלה בי"ט ואין צ"ל בשבת לא נחלקו אלא להוסיף שר"א אומר אין מוסיפין בי"ט ואין צ"ל בשבת וחכ"א מוסיפין בשבת ואין צ"ל ביום טוב ר"א סבר לה כרבי יהודה דתניא [ח]אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש אימר דשמעינן ליה לר' יהודה במכשירין שאי אפשר לעשותם מערב יום טוב במכשירין שאפשר לעשותם מעיו"ט מי שמעת ליה דר"א עדיפא מדרבי יהודה: וחכ"א: איבעיא להו תלה מאי אמר רב יוסף תלה חייב חטאת א"ל אביי אלא מעתה תלא כוזא בסיכתא הכי נמי דמיחייב

אלא

פרע. גילה: **גמ' רוב גובהה.** לא תימא רוב העטרה דקתני מתני' רוב היקפה אלא אפילו רוב גובהה במקום אחד: **קטן המסורבל בבשר.** פלטר"י בלע"ז שמן ועב ולאחר שנימול נראה כמכסהו: **כל זמן שמתקשה.** ומתוך הקישוי מתפשט בשרו: בדשמואל גרסינן **ונראה מהול** במתניתא גרסינן **ואינו נראה מהול: איכא בינייהו נראה ואינו נראה.** לשמואל נראה מהול הוא דאין צריך למולו הא נראה ואינו נראה צריך למתניתא אינו נראה הוא דצריך הא נראה ואינו נראה אינו צריך: **אשר קידש ידיד מבטן.** יצחק קרי ידיד על שם אשר אהבת (בראשית כב): **מבטן.** דקודש שנולד נתקדש למצוה זו דכתיב (שם יז) אבל שרה אשתך וגו' והקימותי את בריתי אתו היינו מילה: **בשארו.** בבשרו: **שם.** חק של מילה: **וצאצאיו.** אחריו: **חתם באות.** זו של ברית קדש: **צוה להציל ידידות שארינו משחת.** מגיהנם דכתיב גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו (זכריה ט):

הדרן עלך ר' אליעזר דמילה

תולין את המשמרת. שמסננין בה שמרי יין ומותח פיה לכל צד בעגול ונעשה כאהל על חלל הכלי שקורין אשטנד"א. ואע"ג דעביד אהל שרי בי"ט כדמפרש בגמרא. אבל בשבת מיתלא לכתחילה לא אבל אם תלויה היא נותנין לתוכה שמרים ומסנן דאין דרך בורר בכך: **גמ' פקק החלון.** כגון ארובת הגג: **אלא להוסיף.** כגון פקק זה שאינו אלא תוספת עראי על האהל: **סבר ליה כרבי יהודה.** הלכך הכא שרי דמכשירי אוכל נפש הוא: **שאי אפשר לעשותן מעי"ט.** כגון שפוד שנרצם בי"ט: **עדיפא.** חזקה. דהוא שרי אפילו מכשירין שאפשר מעיו"ט: **תלה כווא בסיכתא.** תלה כלי קטן במגוד: **ה"נ דמיחייב.** והכא מאי חיובא איכא באהל עראי בנין גמור לא הוי ומדרבנן הוא דמיתסר:

אלא

מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל. תימה אמאי איצטריך למיתני האי כיון דכבר תנא דבשר החופה את רוב העטרה מעכב המילה וכי לא פרע עדיין רוב עטרה מכוסה: **אבי הבן אומר כו'.** רבינו שמואל גריס אבי הבן ברישא והדר המל אומר וכבר הנהיג לעשות כן לברך אבי הבן קודם המילה משום דלהכניסו להבא משמע כדאמרינן בפ"ק דפסחים (ד' ז. ושם) בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע ועוד [ט]דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ור"ת[א] החזיר המנהג לקדמותו וגרס המל ברישא והדר אבי הבן כמו שכתוב בכל הספרים וכן מוכח כולה סוגיא מדקאמר העומדים שם אומרים כשם שהכניסו לברית מכלל שכבר הכניסו[ב] ועוד דגבי גר דסמוך גרס ברישא המל כו' והדר המברך אומר אקב"ו למול את הגרים ונראה הוא שזהו כנגד ברכת אבי הבן והתם א"א לשנות הגירסא שיש באותה ברכה להטיף מהן דם ברית כו' ברוך כורת הברית משמע דכל זה הוא אחר המילה ועוד דהמברך מברך לעולם אחר המילה כמו במילת קטן והיא דפסחים ה"פ[ג] בלבער כ"ע לא פליגי דלהבא משמע טפי מלשעבר ומיהו לשעבר נמי משמע כי פליגי בעל ביעור מר סבר דמשמע מעיקרא טפי מלהבא ומר סבר להבא נמי משמע כמו מעיקרא והא דאמרינן דכל המצות מברך עובר לעשייתן ה"מ כשהמברך עצמו עושה המצוה[ד]: **ידיד** מבטן. אומר ר"ת שהוא אברהם אבינו שנקרא ידיד שנאמר (ירמיה יא) מה לידידי בביתי כדדרשינן במנחות בפרק כל המנחות (ד' נג: ושם)[ה] ושלשת האבות נזכרים חוק בשארו שם הוא יצחק[ו] וצאצאיו חתם באות ברית קדש הוא יעקב וצאצאיו הוא ובניו כמו שתרגם יונתן הצאצאים והצפיעות בניא ובני בניא (ישעיה כב) כלומר יוצאי חלציו[י]: **במצותיו וצונו למול את העבדים.** שנאמר יליד בית ומקנת כסף (בראשית יז):

הדרן עלך ר' אליעזר דמילה

תולין. אבל נותנין לתלויה ביום טוב. וצריך לפרש ולומר שאם היה עושהו מאתמול לא היה טוב כל כך וחזק והא דתניא בפרקין דלעיל (ד' קלד. ושם) דאין מסננין את החרדל במסננת שלו בי"ט אם היה עושהו מאתמול לא היה מתקלקל: **דרבי אליעזר עדיפא מדר"י.** תימה ולר"א תיקשה ליה הנהו קראי דדריש בפ"ק דמגילה (ד' ז:) דקאמר ורבי יהודה כתיב הוא וכתיב לכם ולא קשיא כאן במכשירין שאפשר וכו' וכ"ת ר"א הוה דריש הוא לדרשה אחרינא א"כ מנ"ל התם דרבי יהודה הוה מפליג לימא דרבי יהודה הוה דריש ליה לדרשה אחריתי כר' אליעזר ונראה דבדאורייתא מודה ר' אליעזר דמכשירין דאפשר אסורים [כ]וכי שרי להו הכא ה"מ באהל עראי דאינו אלא מדרבנן גזירה אטו אהל קבע כדאמרינן בביצה בפרק המביא (ד' לג:)[ז] מיהו קשה מנ"ל[ח] דעדיפא דילמא בהא מודה אפילו רבי יהודה[ט]:

אלא

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פ"ב מהל' מילה הלכה ד סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסד סעיף ד:

נה ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ה:

נו ג מיי' שם הלכה ה טור וש"ע שם סעיף ו:

נז ד מיי' פ"ג מהל' מילה הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סי' רסה סעיף א:

נח ה מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע י"ד סי' רסח סעיף ה:

נט ו מיי' שם הלכה ה סמג שם טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף יג:

א ז מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה יז ופ"ג מהל' י"ט הלכה יז סמג לאוין סה עה טוש"ע א"ח סי' שטו סעי' ט וסי' שיט סעיף ט וסי' תקי סעיף ד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' העומדין שם אומרים כשם שהכנסתו לברית כך תכניסהו לתור' כצ"ל וכן בתוס': (ב) שם חלקנו צורנו צוה:

מוסף רש"י

את רוב גובהה. של אותה שורה ולא תימא רוב הקיפה (יבמות מז:) אע"ג דאין רוב הקיפה (שם עא:). **קטן המסורבל בבשר.** לשון מלובש הוא כמו (דניאל ג) כפיתו בסרבליהון (ע"ז ב:) המלובש בבשר כסרבל (קדושין עה.).

הדרן עלך ר' אליעזר דמילה

בזמן שקשור ותלוי. שם כל שעה (סוכה כז:) שאינו נגרר בארץ, שהחבל שהוא קשור בו אינו מגיע לארץ (לעיל קכה:). **פוקקין בו.** כיון דמתוקן ועומד לכך אין זה לא בונה ולא מוסיף (סוכה שם). **ואם לאו אין פוקקין בו.** דמוסיף הוא על סתימת אהל (שם) דמיחזי כמוסיף על הבנין (לעיל קכה:) דדמי לבונה שמוסיף על סתימת הבית, אע"פ שארעי הוא שהרי יחזור ויפתחנו (ערובין מד.). **שאין עושין אהל ארעי.** לפרוס מחצלת על ד' מחיצות או על ד' קונדסים להיות צל לאהל מן החמה, ודוקא גג אבל מחיצה לאו אהל הוא ושרי לפורסה לצניעות, כדאמרינן ערובין (לד:) בעובדא דשמואל, ופקק החלון דמתניתין משום דבנין קבוע הוא ומיחזי כמוסיף על הבנין (לעיל קכה:) וגי' רש"ל: דמתני' הוי למעלה בגג ולא מן הצד). **אלא להוסיף.** כגון שהיה מחצלת פרוסה עליהן וכרוכה ונשאר בה אויר ולמחר פושטה, דומיא דפקק דמוסיף בעלמא הוא (שם). **אין בין יו"ט לשבת.** להיות מותר לכתחילה ביו"ט מה שאסור בשבת, אבל לענין עונשין יש הרבה, שזה בסקילה וזה בכרת וזה בלאו גרידא (מגילה ז:).

מוסף תוספות

א. ז"ל, אחיו. פי' הר"ן. ב. [ד]אי מקמי מילה, 'כשם שאתה מכניסו' מיבעי ליה. ריטב"א. ג. דלאו למימרא דלהבא דוקא משמע ולא לשעבר, אלא. פי' הר"ן. ד. אבל כשמברך אחר, לא. תוס' פסחים ז. ד"ה בלבער. ה. וקדשו הקב"ה מן הבטן שדורש במדרש דכתיב באברהם 'כי ידעתיו' וכתיב בירמיה 'בטרם אצרך בבטן ידעתיך'. תוס' מנחות נג: ד"ה בן. ו. שקראו הקב"ה 'יצחק' עד שלא נולד. תוס' מנחות נג: ד"ה בן. ז. כיון דהתירה התורה אפי' מכשירין שיש בהן מלאכה גמורה בשא"א לעשותן, אף רבנן התירו מלאכות שלהן אע"פ שאפשר לעשותן מעיו"ט. רשב"א. ח. דר"א מדר' יהודה. רשב"א. ט. [ומתיר] במלאכות דרבנן, ומדר' אליעזר נשמע ליה. רשב"א.

מסורת הש"ס

א) יבמות מז: עא:, ב) [תוספ' פט"ז], ג) [מנחות מב. תוספ' ברכות פ"ו כל הענין עד סופו], ד) הג"מ יעב"ץ ז"ל ניקד לוה בחירי"ק, ה) [נדרים לב.], ו) לעיל קכה: עירובין מד. סוכה כז:, ז) [תוספ' סוכה פ"א לעיל קכה: וש"נ], ח) [תוספ' מגילה פ"א] ביצה כח. לו: מגילה ז: לעיל ס: קכד., ט) [פסחים ז.], י) [ועי' תוס' מנחות נג: ד"ה בן], כ) [עי' תוס' דפסחים סח: ד"ה מה ראיה רשות],

תורה אור השלם

1 כֹּה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי: ירמיהו לג כה

לעזי רש"י

פלטר"י [פילטרי"ץ]. מרופד.

אשטנד"א [אישטינד"א]. מסננת.

רבינו חננאל

א"ר אבינא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב בשר החופה את רוב גובהה של עטרה וכו', וכן הלכתא. **ואם בעל בשר הוא מתקנו מפני מראית העין,** כלומר אע"פ שהציצין הללו אינן חופין רוב גובהה של עטרה, מתקנן מפני שלא יהא נראה כערלה. **אמר** שמואל קטן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה [ונראה מהול אין צריך למול. במתניתא תנא רשב"ג אומר קטן המסורבל בבשר רואין אותו כל זמן שמתקשה] שאינו נראה מהול צריך למול. **ואמרינן** מאי ביניהו, איכא ביניהו נראה ואינו נראה צריך למול, פירוש לשמואל דאמר ואינו נראה מהול כלל צריך למול, אבל אם נראה ואינו נראה אינו צריך למול. לרשב"ג דאמר ואינו נראה מהול כלל צריך למול אבל אם נראה ואינו נראה אינו צריך למול. **פי'** מסורבל, מסובך בבשר כדכתיב כפיתוב סרבליהון וכו'. **מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל. פי'** מי שמל ולא פרע את המילה, כלומר לא קרע את העור וגילה את העטרה, כאלו לא מל.

הדרן עלך ר' אליעזר אם לא הביא.

עז ותהלה לאל אבי.

שית עזר גלילין.

חלץ באזר וההלין.

בפ' ר' אליעזר תולין.

פרק עשרים

ר' אליעזר אומר תולין את המשמרת ביו"ט וכו'. ואקשינן עלה השתא ר' אליעזר להוסיף באהל עראי מחמיר ואמר אין מוסיפין לכתחלה (שאי) [שרי. מאי היא], דתנן פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו כו', ופקק זה כגון מסך לסתום בו חללו של חלון, ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים שאין עושין אהלי עראי בתחילה ביו"ט ואין צריך לומר בשבת, לא נחלקו אלא להוסיף שר' אליעזר אומר אין מוסיפין ביו"ט ואין צ"ל בשבת, וחכ"א מוסיפין בשבת ואין צ"ל ביו"ט. ומפרקינן ר' אליעזר סבר לה כר' יהודה דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, ר' יהודה אומר אף מכשירי אוכל נפש. וזה שמתיר ר' אליעזר לעשות אהל לכתחילה ביו"ט לתלות המשמרת מפני שהוא מכשירי אוכל נפש, כדי לשמר היין לשתות בשמחת יו"ט. ונמצא ר' אליעזר מיקל מר' יהודה שר' יהודה אינו מתיר אלא במכשירין שאי איפשר לעשותן מעיו"ט, אבל במכשירין שאיפשר לעשותן מעיו"ט כגון שימור היין וכדומה לו אוסר, ור' אליעזר מתיר אפילו בזה. ואין הלכה כר' אליעזר. מתני' **וחכ"א אין תולין את המשמרת ביו"ט.** איבעיא לן תלא מאי,